

Çıxışlıq halda olan sözlə işlənən qoşmalarda interpozisiya hadisəsi: struktur-semantik təhlil

Təranə Nağıyeva 

Xülasə. Məqalədə Azərbaycan dilində çıxışlıq hal forması ilə işlənən qoşmalar arasında müşahidə olunan interpozisiya hadisəsi struktur-semantik baxımdan araşdırılır. Ənənəvi qrammatik təsvirlərdə qoşma ilə onun idarə etdiyi söz arasında sıx sintaktik vahid təşkil edildiyi və araya başqa elementin daxil olmadığı qəbul edilir. Tədqiqatın məqsədi canlı danışiq dilində bu qaydadan kənara çıxan nümunələri müəyyənləşdirmək, struktur xüsusiyyətlərini təsnif etmək və hadisənin semantik əsaslarını aydınlaşdırmaqdır. Tədqiqat materialını canlı dil müşahidəsi əsasında toplanmış nümunələr təşkil edir. Təhlil zamanı çıxışlıq hal formasında olan sözlərlə “əvvəl”, “sonra” və “qabaq” qoşmaları arasında işlənən elementlər struktur xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılmışdır. Araşdırma nəticəsində bağlayıcı, ədat, miqdar və zaman zərfləri, müəyyən və təxmini miqdar bildirən say-isim birləşmələri, eləcə də tərkibli konstruksiyaların qoşma ilə çıxışlıq hal forması arasında işləmə bildiyi müəyyən edilmişdir. Xüsusilə “əvvəl” və “sonra” qoşmalarında zaman məsafəsini konkretləşdirən elementlərin yerləşməsi interpozisiyanı şərtləndirən semantik amillərdən biri kimi çıxış edir. Tədqiqatın elmi yeniliyi çıxışlıq hal ilə işlənən qoşmalı konstruksiyalarda interpozisiyanın sistemli müəyyənləşdirilməsi və struktur-semantik xüsusiyyətlərinə görə təsnif edilməsidir.

Açar sözlər: qoşma, çıxışlıq hal, interpozisiya, qoşmalı konstruksiya, zaman qoşmaları, struktur-semantik təhlil

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Bakı, Azərbaycan

E-poçt: terane.nagiyeva.79@mail.ru

Daxil oldu: 28 Fevral 2026; Qəbul edildi: 29 May 2026; Onlayn dərc edildi: 28 Avqust 2026

© Müəllif(lər) 2026. Bu açıq girişli məqalə Creative Commons Attribution–NonCommercial 4.0 Beynəlxalq Lisenziyasının (CC BY-NC 4.0) şərtlərinə uyğun olaraq yayımlanmışdır.

Interposition Phenomenon in Postpositions Used With Words in the Ablative Case: A Structural-semantic Analysis

Tarana Naghiyeva 

Abstract. This article examines interposition between postpositions used with the ablative case in Azerbaijani from a structural-semantic perspective. Traditionally, postpositions are held to form a syntactically indivisible unit with the word they govern, admitting no intervening element. The study identifies examples that deviate from this rule in spoken language, classifies their structural characteristics, and explores the semantic basis of the phenomenon. The material consists of examples from natural spoken language. Elements occurring between ablative-case forms and the postpositions əvvəl ("before"), sonra ("after") and qabaq ("before") were classified structurally.

The analysis shows that conjunctions, particles, adverbs of degree and time, numeral-noun combinations denoting exact or approximate time, and complex constructions can all occur in this position. Particularly with əvvəl and sonra, elements specifying temporal distance appear to condition interposition semantically. The novelty of the study lies in the systematic identification and structural-semantic classification of this phenomenon.

Keywords: *postposition, ablative case, interposition, postpositional construction, temporal postpositions, structural-semantic analysis*

Azerbaijan State Pedagogical University, PhD in Philology, Baku, Azerbaijan

E-mail: terane.nagiyeva.79@mail.ru

Received: 28 February 2026; Accepted: 29 May 2026; Published online: 28 August 2026

© The Author(s) 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).

Giriş

Azərbaycan dilində köməkçi nitq hissələri arasında qoşmalar xüsusi mövqeyə malikdir: müstəqil leksik məna daşımasa da, müxtəlif hallarda işlənən sözlərlə əlaqəyə girərək onlar arasında məna və sintaktik münasibətlər yaradır. Qoşmaların başlıca xüsusiyyəti idarə etdikləri sözlə birlikdə işlənməsi və müəyyən hal tələb etməsidir. Hüseynzadənin qeyd etdiyi kimi, qoşmalar müstəqil tam məna ifadə etmir, hallanan sözlərə qoşulduqda konkret məna münasibətləri yaradır (Hüseynzadə, 2007, s. 220). Tanrıverdi qoşmaların adlıq, yiyəlik, yönük və çıxışlıq hallarında zaman, istiqamət, səbəb, məqsəd, bənzətmə, birgəlik və fərqləndirmə kimi semantik münasibətlər ifadə etdiyini göstərir (Tanrıverdi, 2017, s. 331).

Əliyeva (2025) köməkçi nitq hissələrini iki qrupa ayırır: söz və cümlələr arasında əlaqə yaradan qoşma və bağlayıcılar, emosional-ekspressiv münasibət ifadə edən ədat və modal sözlər. Qoşma birinci qrupa aiddir və əsas funksiyası sözlər arasında qrammatik əlaqə yaratmaqdır (Əliyeva, 2025, s. 109). Kazımov zaman məzmunlu qədər, dək, can, cən, əvvəl, sonra, bəri, qabaq kimi qoşmaların zamanın başlanğıcını, son həddini, ardıcılığını konkretləşdirdiyini qeyd edir (Kazımov, 2010, s. 139). Ənənəvi təsvirlərdə qoşma ilə əlaqələndirdiyi söz arasında sıx sintaktik münasibət əsas götürülür; xüsusilə çıxışlıq halda işlənən əvvəl, sonra, qabaq həmin sözlə birbaşa əlaqələndiyi qəbul edilir. Mirzəzadə “sonra” qoşmasının özündən əvvəl çıxışlıq halda söz tələb etdiyini və hadisənin bu zaman nöqtəsindən sonrakı müddətə aid olduğunu göstərir (Mirzəzadə, 1990, s. 196).

Türk dilində də qoşmalar idarə etdikləri sözün ardınca işlənərək sintaktik-semantik münasibətlər yaradır (Alışova Demirdağ, 2023). Lewis (2000) türk dilində ingilis prepozisiyalarının bir qisminin hal şəkilçiləri, digərinin qoşmalar vasitəsilə ifadə olunduğunu və qoşmaların çıxışlıq hal ilə də əlaqələnə bildiyini göstərir (Lewis, 2000, pp. 83–92). Kuzgun və Atlamaz (2023) Türkiyə türkcəsində sonra qoşmasının çıxışlıq halda olan tamamlıqla əlaqələndiyini, sen-den sonra nümunəsində bu əlaqənin birbaşa olduğunu göstərirlər (Kuzgun & Atlamaz, 2023, p. 174). Başbuğ (2017) Çulım dilində qoşmaları məkan, zaman, müqayisə, bənzətmə, birgəlik, səbəb-nəticə və ölçü münasibətləri baxımından təsnif edir (Başbuğ, 2017, pp. 9–20).

Galieva və Gatiatullin (2020) Tatar dilində qoşmalı konstruksiyaların semantikasının yalnız qoşmadan deyil, əlaqələndiyi sözlərin və predikatın xüsusiyyətlərindən də asılı olduğunu göstərirlər (Galieva & Gatiatullin, 2020, pp. 149–154). Kazımov və Georgieva türk dillərində hal göstəricilərinin qoşmalı konstruksiyaların sintaktik quruluşundakı rolunu, morfoloji quruluşla sintaktik paylanma arasındakı əlaqəni vurğulayır (Kazımov, 2010; Georgieva, 2024, pp. 468–470), Qəhrəmanova isə türk dillərindəki qoşmalı konstruksiyaların tarixini araşdırır, onların şumer dili ilə

müqayisəsini təqdim edir (Qəhrəmanova, 2013; Qahramanova, 2014; Qahramanova, 2020). Tədqiqatın məqsədi çıxışlıq hal şəkilçili sözlərlə işlənən zaman qoşmalarının iştirakı ilə yaranan interpozisiyalı konstruksiyaları müəyyənləşdirmək, struktur xüsusiyyətlərini təsnifləndirmək və araya daxil olan elementlərin funksiyalarını üzə çıxarmaqdır.

Bu məqsədlə:

1. Çıxışlıq hal ilə qoşma arasına daxil olan vahidləri müəyyənləşdirmək;
2. İnterpozisiya elementlərini struktur xüsusiyyətlərinə görə təsnifləndirmək;
3. Sadə və tərkibli konstruksiyaları fərqləndirmək;
4. Araya daxil olan elementlərin zaman məzmununun formalaşmasındakı rolunu müəyyənləşdirmək;
5. İnterpozisiyanın qoşma-çıxışlıq hal əlaqəsinə təsirini araşdırmaq vəzifələri qarşıya qoyulmuşdur.

Tədqiqatın elmi yeniliyi canlı dil materialı əsasında bu konstruksiyaların mövcud araşdırmalar çərçivəsində ayrıca struktur-semantik hadisə kimi sistemləşdirilməsi və interpozisiya elementlərinin funksional xüsusiyyətlərinə görə qruplaşdırılmasıdır. Digər yenilikçi cəhət interpozisiyanın formal söz sırası dəyişməsi deyil, zaman münasibətinin dəqiqləşdirilməsi, ölçülməsi və vurğulanması ilə bağlı semantik mexanizm kimi nəzərdən keçirilməsidir. Beləliklə, qoşmalı konstruksiyaların struktur sabitliyi ilə canlı nitqdəki funksional çevikliyi arasındakı münasibətə diqqət yetirilir.

Metodlar

Tədqiqat materialının əsasını müəllifin canlı danışığ dili üzərində apardığı müşahidələr təşkil edir; etibarlılığı artırmaq üçün bəzi hallarda yazılı ədəbi mənbələrdən əlavə müqayisəli nümunələr də cəlb edilmişdir. Müşahidələr zamanı çıxışlıq hal şəkilçisi (-dan/-dən) ilə *əvvəl, sonra, qabaq* qoşmaları arasında əlavə dil vahidlərinin işlənməsi diqqətə alınmış, nümunələr struktur xüsusiyyətlərinə və interpozisiya elementinin nitq hissəsinə görə qruplaşdırılmışdır. Təhlildə təsviri və struktur-semantik yanaşmalardan istifadə edilmiş, hər nümunədə çıxışlıq hal forması, interpozisiya elementi və qoşma arasındakı münasibət müəyyənləşdirilmişdir. Məqsəd nümunələri kəmiyyət baxımından ümumiləşdirmək deyil, mövcud araşdırmalarda ayrıca sistemləşdirilməmiş bu hadisənin mövcudluğunu üzə çıxarmaq və modellərini müəyyənləşdirməkdir.

Struktur model iki formada ümumiləşdirilə bilər:

Əsas model: N + -dan/-dən + Q

İnterpozisiyalı model: N + -dan/-dən + X + Q

Burada N – nominal vahid, -dan/-dən – çıxışlıq hal şəkilçisi, X – interpozisiya elementi, Q – qoşmanı bildirir. Material əsasən canlı danışığ dilinə əsaslandığından, modellərin bütün funksional üslublarda yayılma tezliyi barədə statistik nəticə çıxarmaq mümkün deyil. Korpus və yazılı mənbələr əsasında daha geniş araşdırma gələcək tədqiqat üçün perspektiv istiqamət hesab olunur.

Nəticə

Müşahidələr göstərir ki, çıxışlıq hal forması ilə işlənən *əvvəl, sonra, qabaq* qoşmaları bəzi nümunələrdə idarə etdikləri sözlə bilavasitə deyil, araya əlavə vahidin daxil olması ilə əlaqələnilir. Bu, ənənəvi “çıxışlıq hal + qoşma” modelindən fərqlənən interpozisiyalı konstruksiya kimi nəzərdən keçirilir.

Struktur-funksional xüsusiyyətlərinə görə bir neçə model fərqləndirilir:

1. Ədatların interpozisiyası. *Səndən lap əvvəl bu məsələ müzakirə olunmuşdu; Bundan məhz sonra hadisələr dəyişdi.* Burada “*səndən*”, “*bundan*” çıxışlıq halındadır, “*lap*” və “*məhz*” ədatları isə *əvvəl/sonra* qoşmaları ilə onların arasında yerləşərək əsas zaman münasibətini deyil, onun gücünü

və ya dəqiqliyini bildirir – interpozisiya qoşmanın semantik funksiyasını pozmur, ona əlavə məna çaları gətirir.

2. Zərflərin interpozisiyası. *Məndən xeyli sonra gəldi; Bundan çox əvvəl baş vermişdi; Sizdən bir qədər sonra iclas başlayacaq; Sağollaşdıqdan dərhal sonra oradan ayrıldım.* İlk üç nümunədə *xeyli*, *çox*, *bir qədər* zaman məsafəsinin dərəcəsini dəqiqləşdirir; “*dərhal*” isə hərəkətlər arasındakı zaman yaxınlığını bildirir. Miqdar zərfləri münasibətin dərəcəsini dəyişdirir, ismi birləşmələr isə (aşağıda) konkret və ya təxmini intervalı ayrıca ifadə edir.

3. Dəqiq zaman intervalı bildirən say + isim birləşmələrinin interpozisiyası. *Bundan iki gün sonra görüş keçirildi; Mühəribədən üç il əvvəl şəhərə köçmüşdülər.* “*İki gün*”, “*üç il*” çıxışlıq hallı söz ilə qoşma arasında yerləşərək zaman məsafəsini dəqiq ölçü vahidi ilə konkretləşdirir: *çıxışlıq hal forması + say + zaman məzmunlu isim + qoşma*. Beləliklə, “*məndən sonra*” modeli “*məndən iki gün sonra*” formasında genişlənir.

Bu model yazılı ədəbi dilə də xasdır: *Məmməd şirin səhər yuxusuna xələl qatar, işə vaxtından da yarım saat qabaq gəlirdi* (AMEA Nəsimi adına dilçilik İnstitutu, 2006). “*Vaxtından*” *çıxışlıq hal formasını*, “*yarım saat*” *interpozisiya mövqeyindəki say + isim birləşməsini*, “*qabaq*” *isə qoşmanı təmsil edir*. Tək nümunə statistik ümumiləşdirmə üçün kifayət etməsə də, modelin şifahi nitqlə məhdudlaşmadığını göstərir.

4. Təxmini zaman intervalı bildirən birləşmələrin interpozisiyası. *Aqil o hadisədən bir neçə ay sonra kəndə qayıtdı; Adil ondan xeyli vaxt əvvəl gəlmişdi.* “*Bir neçə ay*”, “*xeyli vaxt*” zaman intervalını təxmini şəkildə müəyyənləşdirir – əvvəlki qrupdan fərqli olaraq, məsafə konkret rəqəmlə ifadə olunmur.

5. Kompleks interpozisiya konstruksiyaları. *Bu hadisədən düz bir il əvvəl mən onu görmüşəm; Adil ondan təxminən bir il əvvəl gəlmişdi; Günəş çıxmamışdan düz onca saniyə əvvəl qapının döyüldüyünü eşitdim.* Burada ədat, zərf, say və zaman məzmunlu isim birlikdə iştirak edir: “*düz*”, “*təxminən*” dəqiqlik dərəcəsini, “*bir il*”, “*onca saniyə*” isə intervalın ölçüsünü bildirir və, beləliklə, bir neçə funksional elementin qarşılıqlı iştirakı ilə formalaşan geniş struktur model yaranmış olur.

Koordinativ konstruksiya: interpozisiyanın sərhəd hadisəsi. *Səndən həm əvvəl, həm də sonra dünya vardı. Həm... həm də* bağlayıcısı “*əvvəl*” və “*sonra*” qoşmalarını koordinativ münasibətdə birləşdirir, “*səndən*” isə hər iki qoşma ilə ortaq əlaqə yaradır. Buna görə bu nümunə klassik interpozisiyaya deyil, struktur münasibətin dəyişməsi baxımından sərhəd hadisəsinə aid edilir.

Müzakirə

İnterpozisiya hadisəsini təsadüfi struktur dəyişiklik kimi qiymətləndirmək olmaz: xüsusilə zaman məzmunlu qoşmalarla işlənən konstruksiyalarda interpozisiya elementləri müəyyən semantik funksiyaya malikdir və qoşma-çıxışlıq hallı söz əlaqəsini aradan qaldırmaq əvəzinə ona semantik məzmun əlavə edir. Bunun mümkün səbəbi zaman qoşmalarının referensial nöqtə ilə zaman məsafəsi arasında münasibət yaratmasıdır: “*məndən sonra*” ifadəsində “*məndən*” istinad nöqtəsini, “*sonra*” sonrakı münasibəti bildirir; “*məndən iki gün sonra*” ifadəsində isə “*iki gün*” intervalı konkretləşdirir. Eyni məntiq “*mühəribədən üç il əvvəl*” ifadəsi üçün də keçərlidir. Deməli, *çıxışlıq hallı söz + zaman intervalı + qoşma modeli* təsadüfi genişlənmə deyil, əlavə semantik informasiya yaradan strukturdur. İnterpozisiya elementlərinin funksiyası struktur tipindən asılıdır: ədatlar (*lap*, *məhz*, *düz*) münasibəti qüvvətləndirir/konkretləşdirir; miqdar zərfləri (*xeyli*, *çox*, *bir qədər*) məsafənin dərəcəsini bildirir; say-isim birləşmələri (*iki gün*, *üç il*) intervalı ölçülə bilən vahid kimi təqdim edir; təxmini birləşmələr (*bir neçə ay*, *xeyli vaxt*) isə qeyri-dəqiq xarakteri ifadə edir. Beləliklə, üç semantik funksiya

fərqləndirilir: ölçmə, təxmini müəyyənləşdirmə və dəqiqləşdirmə. Bu da hadisənin sırf formal deyil, struktur-semantik təbiətini göstərir.

Bu müşahidələr tipoloji yanaşmalarla da müqayisə oluna bilər. Reinöhl (2020) müxtəlif dillərdə nominal ifadələrin elementləri arasındakı münasibətlərin fərqli struktur formalarda təşkil oluna bildiyini göstərir (Reinöhl, 2020, pp. 88–90). Bu, Azərbaycan materialına ümumi müqayisəli cərchivə versə də, burada müşahidə olunan hadisə ondan fərqlənir: interpozisiya elementi konkret olaraq zaman münasibətinin ölçüsünü, təxmini xarakterini və ya dəqiqliyini ifadə edir. Hadisənin məhz çıxışlıq hallı sözlə *əvvəl, sonra, qabaq* qoşmalarında daha aydın müşahidə olunması sualı tam həll edilməmiş qalır (Qəhrəmanova, 2018; Gəhrəmanova, 2022; Gurbat, 2023). Çıxışlıq hallı sözlə ayrılma/başlanğıc nöqtəsi münasibəti ilə zaman qoşmalarının temporal istiqamət bildirməsinin birləşməsi əlverişli struktur-semantik mühit yarada bilər, lakin bu, yalnız zaman semantikasi ilə tam izah edilmir, digər qoşmalarda analoji modellərin olub-olmaması ayrıca korpus araşdırması tələb edir. Müşahidə materialına əsaslanma nəticələrin ümumiləşdirilməsini məhdudlaşdırır: toplanmış nümunələr hadisənin mövcudluğunu göstərsə də, üslublar üzrə yayılma tezliyi barədə statistik nəticəyə imkan vermir. Gələcək tədqiqatlarda elektron korpuslar, yazılı və şifahi materiallar əsasında bu tezlik və üslubi yayılma araşdırılmalıdır.

Nəticə

Aparılmış müşahidələr göstərir ki, çıxışlıq hallı sözlə işlənən *əvvəl, sonra, qabaq* qoşmaları bəzi nümunələrdə araya əlavə dil vahidinin daxil olması ilə əlaqələndə bilər ki, bu da ənənəvi “*çıxışlıq hallı sözlə + qoşma*” modelindən fərqlənən interpozisiyalı konstruksiyadır. Interpozisiya mövqeyindəki elementlər struktur-funksional xüsusiyyətlərinə görə ədatlara, zərflərə, dəqiq və təxmini zaman intervalı bildirən birləşmələrə və kompleks konstruksiyalara ayrılır; onlar qoşmanın semantik funksiyasını dəyişdirmir, əksinə, zaman münasibətini qüvvətləndirir, konkretləşdirir, ölçür və ya təxmini müəyyənləşdirir.

Araşdırmanın əsas nəticəsi: interpozisiya yalnız formal söz sırası dəyişməsi deyil, zaman münasibətinin semantik strukturunun formalaşmasında iştirak edən hadisədir. Bu baxımdan “*çıxışlıq hallı söz + X + qoşma*” modeli struktur və semantik komponentlərin qarşılıqlı əlaqəsi əsasında formalaşan konstruksiyaya kimi səciyyələndirilə bilər. Tədqiqatın elmi yeniliyi bu konstruksiyaların ayrıca dil hadisəsi kimi sistemləşdirilməsi, əsas struktur modellərinin müəyyənləşdirilməsi və interpozisiya elementlərinin semantik funksiyalarının üzə çıxarılmasındadır. Tədqiqatın məhdudiyyəti materialın əsasən canlı danışiq dili müşahidələrinə əsaslanmasıdır; buna görə hadisənin bütün funksional üslublarda yayılma tezliyi barədə statistik ümumiləşdirmə mümkün deyil. Gələcək araşdırmalarda elektron korpus və daha geniş yazılı-şifahi material əsasında yayılma tezliyi, üslubi xüsusiyyətlər və digər qoşmalarla əlaqə ayrıca tədqiq edilə bilər.

Beləliklə, çıxışlıq hallı sözlə zaman qoşmaları arasındakı münasibət ənənəvi modeldən daha geniş struktur imkanlara malikdir, interpozisiya isə bu münasibətin canlı nitqdə reallaşma formalarından biridir.

Ədəbiyyat

- Alışova Demirdağ, E. (2023). The Function of qoşma (Postposition) in Azeri and Its Counterpart in Turkish and Azeri Model in Classifying edat (Particle) in Turkish. *Dil Araşdırmaları*, 32, 35–54. <https://doi.org/10.54316/dilarastirmalari.1218071>
- AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu (2006). *Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti*. Şərq - Qərb.
- Bashbug, F. (2017). Osobennosti posledojnix konstruksiy v çulimskom yazıke. *Nauçnyy dialog*, (5), 9–20. <https://doi.org/10.24224/2227-1295-2017-5-9-20>

- Əliyeva, G. (2025). Azərbaycan və rus dillərində köməkçi nitq hissələrinin sintaktik funksiyaları və ifadə vasitələri. *Dilçilik araşdırmaları*, (2), 107–115.
<https://doi.org/10.59849/2664-5432.2025.2.107>
- Gahramanova, Y. G. (2022). Ancient phonetic-morphological elements in the case system of Turkic languages. *Revista Universidad y Sociedad*, 14(4), 421–427.
- Galieva, A. M., & Gatiatullin, A. R. (2020). Semantics of Postpositional Constructions with the Postposition 'Белән' in the Tatar Language: Corpus Analysis. *Philology. Theory & Practice*, 13(10), 149–154. <https://doi.org/10.30853/filnauki.2020.10.29>
- Georgieva, E. (2024). Predicting syntactic distribution from morphological structure: The PP syntax of converb clauses in Uralic and Turkic. *Acta Linguistica Academica*, 71(4), 468–510.
<https://doi.org/10.1556/2062.2024.00802>
- Gurbat, G. Y. (2023). The place of the case category in the language system. *European Journal of Humanities & Social Sciences*, 30, 45–52.
- Hüseynzadə, M. (2007). *Müasir Azərbaycan dili*. Morfologiya III. Şərq-Qərb.
- Kazımov, Q. (2010). *Müasir Azərbaycan dili*. Sintaksis. Təhsil.
- Kuzgun, A., & Atlamaz, Ü. (2023). The genitive case with postpositions in Turkish. *Proceedings of the Workshop on Turkic and Languages in Contact with Turkic*, 8, 173–187.
<https://doi.org/10.3765/q4etaf68>
- Qahramanova, Y. (2020). Structural-typological comparison of sumerian and turkish case systems. *Universidad y Sociedad*, 12(5), 415–420.
- Qahramanova, Y. G. (2014). The case category of Azerbaijani language as a part of common Turkic case system. *The Way of Science*, 77, 35–38.
- Qəhrəmanova, Y. (2018). Türk dillərində hal kateqoriyasının yaranma tarixi haqqında bəzi qeydlər. *TURAN-SAM (Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergi)*, 10(40), 776–780.
- Qəhrəmanova, Y. K. (2013). Sümer-Azərbaycan dilində durum kategorisi. *7th International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress*, 20-22 June 2022, Tashkent – Uzbekistan, 42–45.
- Lewis, G. (2000). "Postpositions" In *Turkish Grammar* (83–92). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oso/9780198700364.003.0007>
- Mirzəzadə, H. (1990). *Azərbaycan dilinin tarixi grammatikası*. ADU nəşriyyatı.
- Reinöhl, U. (2020). Continuous and discontinuous nominal expressions in flexible (or "free") word order languages – Patterns and correlates. *Linguistic Typology*, 24(1), 71–111.
<https://doi.org/10.1515/lingty-2019-0029>
- Tanrıverdi, Ə. (2017). *Azərbaycan dilinin tarixi grammatikası*. Təkmilləşdirilmiş və əlavələr edilmiş nəşr. Elm və təhsil.